VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

VŨ THỊ TUYẾT

PHÒNG NGỪA CÁC TỘI PHẠM VỀ THAM NHŨNG TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI

Ngành: Tội phạm học và phòng ngừa tội phạm
Mã số: 9380105

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

HÀ NỘI - 2026

Công trình được hoàn thành tại: Học viện Khoa học xã hội,
Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: 1. PGS.TS. Phạm Minh Tuyên

2. TS. Nguyễn Trung Thành

Phản biện 1: PGS.TS Hồ Sỹ Sơn

Phản biện 2: PGS.TS Trương Quang Vinh

Phản biện 3: PGS.TS Phạm Đức Hạnh

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp Học viện họp tại:

Vào hồi…..giờ……phút, ngày 28 tháng 08 năm 2026

Có thể tìm hiểu luận án tại thư viện:

- Thư viện Quốc gia Việt Nam
- Thư viện Học viện Khoa học xã hội

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Tham nhũng là một loại tội phạm đặc biệt nguy hiểm, có tính ẩn cao, phương thức, thủ đoạn ngày càng tinh vi, gây hậu quả nghiêm trọng không chỉ về kinh tế mà còn về chính trị, xã hội. Trên phạm vi toàn cầu, tham nhũng được coi là một trong những thách thức lớn nhất đối với quản trị quốc gia, phát triển bền vững và bảo đảm công bằng xã hội; ở Việt Nam, tham nhũng được Đảng ta xác định là "quốc nạn", là "giặc nội xâm", trực tiếp làm suy giảm hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước, xói mòn đạo đức công vụ, làm giảm sút lòng tin của Nhân dân đối với Đảng và Nhà nước, đồng thời là yếu tố cản trở lớn đối với sự nghiệp đổi mới và phát triển đất nước. Do đó, phòng ngừa và đấu tranh với các tội phạm về tham nhũng luôn được xác định là nhiệm vụ trọng tâm, thường xuyên, lâu dài của cả hệ thống chính trị. Đặc biệt trong Văn kiện Đại hội XIII, phần phương hướng, nhiệm vụ và giải pháp phát triển kinh tế - xã hội 5 năm 2021-2025 đã đưa ra nhiều chủ trương và giải pháp căn cơ quyết liệt về PCTN; bên cạnh đó, Chiến lược quốc gia phòng, chống tham nhũng đến năm 2030 và các định hướng chiến lược giai đoạn tiếp theo đều nhấn mạnh yêu cầu chuyển mạnh từ phát hiện, xử lý sang phòng ngừa là chính, coi phòng ngừa tham nhũng là giải pháp căn cơ, lâu dài nhằm hạn chế sự phát sinh tội phạm.

Hiện nay, trong bối cảnh đất nước đang đẩy mạnh thực hiện tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả bộ máy nhà nước; cả nước đang tích cực, nỗ lực triển khai thực hiện 07 Nghị quyết chiến lược của Đảng phục vụ phát triển đất nước trên các lĩnh vực: khoa học, công nghệ (Nghị quyết số 57-NQ/TW), hội nhập quốc tế (Nghị quyết số 59-NQ/TW), xây dựng và thi hành pháp luật (Nghị quyết số 66-NQ/TW), phát triển kinh tế tư nhân (Nghị quyết số 68-NQ/TW), phát triển giáo dục và đào tạo (Nghị quyết số 71-NQ/TW), bảo vệ và chăm sóc nâng cao sức khỏe người dân (Nghị quyết số 72-NQ/TW) đã đặt ra yêu cầu đối với công tác phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng ngày càng trở nên cấp thiết và phức tạp hơn. Việc mở rộng không gian phát triển kinh tế, đẩy mạnh xã hội hóa, tăng cường ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số, hội nhập sâu rộng và gia tăng nguồn lực đầu tư cho các lĩnh vực giáo dục, y tế, khoa học - công nghệ vừa tạo động lực phát triển, vừa tiềm ẩn nguy cơ phát sinh tham nhũng nếu thiếu cơ chế kiểm soát quyền lực hiệu quả, thiếu minh bạch và kỷ cương pháp luật. Do đó, nghiên cứu một cách hệ thống, toàn diện về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trong bối cảnh thực hiện các nghị quyết nêu trên có ý nghĩa đặc biệt quan trọng,

góp phần bảo đảm các chủ trương, chính sách lớn của Đảng và Nhà nước được triển khai đúng mục tiêu, đúng pháp luật và phát huy hiệu quả thực chất trong thực tiễn. Đây là cơ sở chính trị - pháp lý quan trọng đặt ra yêu cầu phải nghiên cứu sâu, có hệ thống và sát thực tiễn về công tác phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng ở từng địa bàn cụ thể.

Thành phố Hà Nội - Thủ đô của cả nước là trung tâm kinh tế, chính trị, hành chính, văn hoá, là nơi tập trung nhiều cơ quan đầu não quan trọng của Đảng, Nhà nước, các bộ, ngành, cơ quan Trung ương, các hiệp hội, đoàn thể, cơ quan ngoại giao; là "bộ mặt" của quốc gia trong quan hệ đối nội và đối ngoại. Bên cạnh việc sở hữu nhiều điều kiện thuận lợi để phát triển kinh tế, xã hội, nhưng cũng tiềm ẩn nhiều nguy cơ làm nảy sinh tội phạm gây mất an ninh trật tự, trong đó có các tội phạm về tham nhũng. Chính vị thế "đầu não" và "bộ mặt" của quốc gia này khiến mọi biểu hiện tham nhũng xảy ra trên địa bàn Thủ đô không chỉ gây thiệt hại về kinh tế mà còn tác động trực tiếp đến uy tín của Đảng, Nhà nước, ảnh hưởng tiêu cực đến niềm tin của Nhân dân cả nước và hình ảnh quốc gia trong quan hệ đối nội, đối ngoại trên địa bàn Thủ đô nói riêng, cả nước nói chung. Từ đó, đặt ra vấn đề phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội phải cao hơn so với các địa phương khác không chỉ ở hiệu quả phòng ngừa mà còn ở tính gương mẫu, chuẩn mực và tính lan tỏa; bên cạnh đó, cũng không thể áp dụng máy móc các mô hình, giải pháp chung cho mọi địa phương, mà cần được nghiên cứu, thiết kế trên cơ sở nhận diện đầy đủ các yếu tố nguy cơ đặc thù của Thủ đô. Do đó, phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội là một yêu cầu cấp thiết, đòi hỏi sự tham gia của nhiều chủ thể phòng ngừa để đề xuất các giải pháp phòng ngừa phù hợp, hiệu quả và có tính khả thi cao đối với địa bàn thành phố Hà Nội trong giai đoạn hiện nay.

Thực tiễn cho thấy, tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trong những năm qua vẫn diễn biến phức tạp, với phạm vi, lĩnh vực ngày càng mở rộng, tính chất ngày càng tinh vi, khó phát hiện. Theo số liệu nghiên cứu, trong giai đoạn từ năm 2014 đến năm 2025, trên địa bàn Thành phố đã xét xử 71.795 vụ với 127.969 bị cáo trong đó có 364 vụ với 912 bị cáo bị xét xử về các tội về tham nhũng. Những con số này phản ánh rõ tính chất nghiêm trọng, phức tạp của tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn Thủ đô, đồng thời cho thấy yêu cầu đặt ra đối với công tác phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là hết sức cấp thiết. Mặc dù các cơ quan chức năng của thành phố Hà Nội đã có nhiều nỗ lực trong việc triển khai các biện pháp phòng ngừa, phát hiện và xử lý hành vi tham

những; từng bước hoàn thiện cơ chế công khai, minh bạch, tăng cường thanh tra, kiểm tra, xử lý nghiêm các vụ việc vi phạm, góp phần xây dựng bộ máy chính quyền Thủ đô trong sạch, vững mạnh, củng cố lòng tin của Nhân dân, song thực tiễn cũng cho thấy công tác phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn vẫn còn không ít hạn chế. Hiệu quả công khai, minh bạch trong hoạt động của một số cơ quan, tổ chức, đơn vị chưa đạt yêu cầu; khả năng tự phát hiện tham nhũng còn hạn chế; tỷ lệ tội phạm ẩn còn cao; hiệu quả thu hồi tài sản tham nhũng chưa tương xứng; việc triển khai các biện pháp phòng ngừa còn thiếu đồng bộ, chưa thực sự kiểm soát được các nguyên nhân và điều kiện phát sinh tội phạm. Những tồn tại này cho thấy yêu cầu phải tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện các giải pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội theo hướng bài bản, chuyên sâu, phù hợp với đặc thù của Thủ đô.

Hiện nay, đã có nhiều đề tài nghiên cứu về nguyên nhân, thực trạng các tội phạm về tham nhũng; giải pháp phòng chống loại tội phạm này trên phạm vi cả nước hoặc ở một địa phương nào đó. Tuy nhiên chưa có đề tài nào nghiên cứu, đề xuất các giải pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội - một địa bàn có vị trí, vai trò và đặc thù riêng. Do đó, nghiên cứu sinh lựa chọn đề tài ***"Phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội"*** là hết sức cấp thiết cả về phương diện lý luận, pháp lý và thực tiễn; không chỉ góp phần làm sáng tỏ những vấn đề lý luận và thực tiễn đặt ra trong công tác phòng ngừa tham nhũng ở Thủ đô, mà còn có ý nghĩa quan trọng trong việc đề xuất các giải pháp khả thi, phù hợp với đặc thù địa bàn, góp phần nâng cao hiệu quả phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trong giai đoạn hiện nay và thời gian tới.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận án

2.1. Mục đích nghiên cứu

Luận án hướng tới mục đích nghiên cứu xây dựng được khung lý luận về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng. Trên cơ sở nghiên cứu lý luận, tổng kết, đánh giá thực trạng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội, luận án đề xuất các giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội (dưới góc độ phòng ngừa tình hình các tội phạm về tham nhũng).

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục đích nghiên cứu nêu trên, Luận án cần giải quyết các nhiệm vụ sau:

- *Một là,* nghiên cứu, đánh giá tổng quan các công trình nghiên cứu trong và ngoài nước có liên quan đến phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói chung và trên địa bàn thành phố Hà Nội nói riêng, từ đó rút ra những vấn đề cần tiếp tục được nghiên cứu, phát triển trong luận án.

- *Hai là,* nghiên cứu, phân tích làm sáng tỏ những vấn đề lý luận về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng gồm các vấn đề về tội phạm tham nhũng và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng dưới góc độ chuyên ngành Tội phạm học và phòng ngừa tội phạm.

- *Ba là,* khảo sát, phân tích, đánh giá thực trạng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội từ năm 2014 đến năm 2025 đồng thời chỉ ra những hạn chế, thiếu sót trong công tác phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng cũng như nguyên nhân của những hạn chế thiếu sót đó.

- *Bốn là,* dự báo tình hình tội phạm tham nhũng và nghiên cứu, đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả hoạt động phòng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian tới.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận án

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận án là những vấn đề lý luận về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng, các chính sách, quy định pháp luật của Đảng, Nhà nước về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói chung và trên địa bàn thành phố Hà Nội nói riêng; thực tiễn phòng ngừa tình hình các tội phạm về tham nhũng từ năm 2014 đến năm 2025 trên địa bàn thành phố Hà Nội để nghiên cứu các vấn đề thuộc nội dung nghiên cứu của đề tài.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

Luận án được nghiên cứu trong giới hạn phạm vi như sau:

- Về nội dung nghiên cứu: Luận án nghiên cứu tổng thể các vấn đề lý luận phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng; tình hình và nguyên nhân, điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội (các tội phạm về tham nhũng được quy định tại Mục I, Chương XXIII BLHS); thực tiễn phòng ngừa tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội; dự báo và đưa ra các giải pháp tăng cường phòng ngừa tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội.

- Về địa bàn nghiên cứu: Trên địa bàn Thành phố Hà Nội.

- Về thời gian nghiên cứu: Từ năm 2014 đến năm 2025

4. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu của luận án

4.1. Phương pháp luận

Đề tài được thực hiện trên cơ sở phương pháp luận duy vật biện chứng

và duy vật lịch sử của chủ nghĩa Mác Lê-nin, tư tưởng Hồ Chí Minh; quan điểm, đường lối chính sách của Đảng Cộng sản Việt Nam và pháp luật của Nhà nước về tham nhũng, tội phạm tham nhũng và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng hiện nay; lý luận của tội phạm học và phòng ngừa tội phạm.

4.2. Phương pháp nghiên cứu

Các phương pháp nghiên cứu cụ thể trong Luận án bao gồm:

- Phương pháp thu thập tài liệu.
- Phương pháp phân tích, tổng hợp.
- Phương pháp thống kê, so sánh.
- Phương pháp nghiên cứu phân tích tình huống thực tiễn.
- Phương pháp dự báo khoa học
- Phương pháp tham vấn chuyên gia.

5. Những đóng góp mới về khoa học của luận án

5.1. Về lý luận

- Trên cơ sở nghiên cứu toàn diện các đường lối, quan điểm, nghị quyết của Đảng về PCTN, phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng; các chính sách pháp luật của Nhà nước, quy định của thành phố Hà Nội về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng qua đó phát hiện những quy định chưa hợp lý hoặc không còn phù hợp với tình hình thực tiễn để đề xuất xây dựng mới, sửa đổi, bổ sung góp phần hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói chung và trên địa bàn thành phố Hà Nội nói riêng.

- Luận án nghiên cứu làm sâu sắc thêm, bổ sung thêm lý luận các tội phạm về tham nhũng và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng. Bao gồm: Khái niệm các tội phạm về tham nhũng, khái niệm, đặc điểm phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng, nguyên nhân, điều kiện của các tội phạm về tham nhũng nói chung; đối tượng, nội dung, biện pháp và chủ thể phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng.

5.2. Về thực tiễn

- Luận án thu thập, phân tích, đánh giá làm rõ, đầy đủ hơn về tình hình, nguyên nhân và điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội và những kết quả đạt được; những hạn chế, thiếu sót, nguyên nhân của những hạn chế, thiếu sót trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội.

- Đưa ra những dự báo khoa học về tình hình các tội phạm về tham nhũng trong thời gian tới trên địa bàn thành phố Hà Nội, quan điểm của thành phố Hà Nội về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng và đề ra các

giải pháp cụ thể và toàn diện hơn nhằm tăng cường hiệu quả phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội.

6. Cấu trúc của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, Luận án gồm 04 chương:

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Chương 2: Những vấn đề lý luận về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Chương 3: Thực trạng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

Chương 4: Dự báo, quan điểm và giải pháp nâng cao hiệu quả phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

Chương 1
TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài

1.1.1. Tình hình nghiên cứu ở nước ngoài

Tham nhũng là một hiện tượng tiêu cực của xã hội gắn liền với sự ra đời, phát triển của bộ máy nhà nước, nó phổ biến ở hầu hết các quốc gia trên thế giới tác động xấu tới đời sống kinh tế, chính trị của các quốc gia trên thế giới. Qua khảo sát, cho thấy có nhiều công trình nghiên cứu về tham nhũng và phòng chống các tội phạm về tham nhũng, trong đó có phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng ở nhiều góc độ khác nhau.

1.1.2. Tình hình nghiên cứu ở trong nước

Từ việc nghiên cứu các công trình khoa học ở trong nước liên quan đến tham nhũng và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói chung và trên địa bàn thành phố Hà Nội nói riêng có thể khẳng định: tính đến nay đã có rất nhiều công trình nghiên cứu có liên quan, đa dạng về thể loại, nội dung và góc độ nghiên cứu về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng.

1.2. Đánh giá chung về những công trình nghiên cứu và các vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu

1.2.1. Đánh giá chung về những công trình nghiên cứu

Trên cơ sở tổng quan tình hình nghiên cứu, cho thấy có rất nhiều tác giả, nhà khoa học trong và ngoài nước quan tâm nghiên cứu khá toàn diện các vấn đề lý luận về tham nhũng và PCTN, phòng ngừa tội phạm nói chung,

phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói riêng ở nhiều khía cạnh nhau và ở nhiều địa bàn khác nhau.

Tuy nhiên các công trình mới chỉ tập trung nghiên cứu về cơ sở lý luận của tham nhũng trong lĩnh vực chính trị, quản lý công, pháp luật, kinh tế và đời sống xã hội hoặc phân tích các quy định pháp luật, thực tiễn xử lý tội phạm và hoàn thiện cơ chế pháp lý phòng, chống tham nhũng. Hoặc có nghiên cứu về phòng ngừa tội phạm trên địa bàn thành phố Hà Nội, nhưng là phòng ngừa tội phạm nói chung hoặc phòng ngừa đối với loại tội phạm cụ thể khác. Như vậy, đến nay chưa có công trình, đề tài nào đi sâu nghiên cứu phân tích tình hình, nguyên nhân và điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng, các giải pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội - đô thị đặc biệt gắn với đặc thù về địa lý, hành chính, kinh tế và chính trị.

1.2.2. Những vấn đề đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu trong luận án

- Về lý luận: Tiếp tục phân tích và làm rõ những vấn đề lý luận về tham nhũng, tội phạm về tham nhũng; lý luận về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng; xây dựng được khái niệm phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng, xác định rõ đối tượng, nội dung, biện pháp, chủ thể phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội.

- Về thực tiễn:

Một là, phân tích, làm rõ thực trạng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội từ năm 2014 đến năm 2025; đánh giá được những kết quả đã đạt được thông qua việc phân tích tình hình, cơ cấu, động thái tội phạm; cũng như nhận diện các nguyên nhân và điều kiện phát sinh các tội phạm về tham nhũng gắn với các đặc thù về địa lý, hành chính, kinh tế và chính trị của Thủ đô; chỉ ra những hạn chế, thiếu sót và nguyên nhân của những hạn chế, thiếu sót đó trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Hai là, trên cơ sở lý luận và khoa học đưa ra những dự báo về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng và đề xuất các giải pháp phòng ngừa có tính đặc thù, khả thi góp phần nâng cao hiệu quả hoạt động phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội.

1.3. Cơ sở lý thuyết, câu hỏi nghiên cứu và giả thuyết nghiên cứu

1.3.1. Cơ sở lý thuyết

Luận án nghiên cứu về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói chung và trên địa bàn thành phố Hà Nội dựa trên chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, cùng với các quan điểm, đường lối của Đảng và chính

sách, pháp luật của Nhà nước về PCTN và đấu tranh phòng, chống tội phạm; lý thuyết về tội phạm học, luật hình sự, luật tố tụng hình sự để giúp xác định các tội phạm về tham nhũng và xác định, áp dụng các biện pháp phòng ngừa phù hợp.

1.3.2. Câu hỏi nghiên cứu và giải thuyết nghiên cứu

Câu hỏi nghiên cứu 1: Đã có những công trình khoa học nào nghiên cứu về tham nhũng, tội phạm tham nhũng và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng? Các công trình đó đã giải quyết được những vấn đề lý luận và thực tiễn nào, còn tồn tại những khoảng trống nghiên cứu gì?

Giả thuyết nghiên cứu 1: Đến nay đã có nhiều công trình khoa học nghiên cứu về tham nhũng, tội phạm tham nhũng và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng dưới các góc độ khác nhau như luật hình sự, tội phạm học, quản lý nhà nước và phòng, chống tham nhũng. Tuy nhiên, các công trình này chủ yếu tiếp cận ở phạm vi chung hoặc nghiên cứu theo từng khía cạnh riêng lẻ, chưa có công trình nào nghiên cứu một cách toàn diện, chuyên sâu về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn Hà Nội gắn với đặc điểm chính trị, kinh tế, hành chính, quản lý đô thị và hoạt động công vụ của Thủ đô.

Câu hỏi nghiên cứu 2: Những vấn đề lý luận nào về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng cần tiếp tục được bổ sung, hoàn thiện khi nghiên cứu trên địa bàn Hà Nội?

Giả thuyết nghiên cứu 2: Luận án bổ sung, làm rõ hơn các vấn đề lý luận về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng như: Khái niệm; đặc điểm, đối tượng phòng ngừa; cơ sở, nguyên tắc phòng ngừa; nội dung, chủ thể và biện pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng gắn với đặc thù địa bàn thành phố Hà Nội.

Câu hỏi nghiên cứu 3: Thực trạng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội được thực hiện như thế nào, có điểm gì khác biệt không? Kết quả đạt được như thế nào, có hạn chế, thiếu sót nào cần khắc phục?

Giả thuyết nghiên cứu 3: Thực trạng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội từ năm 2014 - 2025 được thực hiện một cách thường xuyên, có sự tham gia của đông đảo các chủ thể phòng ngừa, đa dạng các biện pháp phòng ngừa và gắn với đặc thù riêng về địa bàn là Thủ đô - trung tâm của cả nước. Phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng đã đạt được nhiều thành tựu nhất định, nhưng bên cạnh đó cũng còn nhiều những hạn chế, thiếu sót cần khắc phục.

Câu hỏi nghiên cứu 4: Các dự báo và giải pháp nâng cao hiệu quả phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian tới như thế nào?

Giả thuyết nghiên cứu 4: Các dự báo và giải pháp nâng cao hiệu quả phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian tới cần phải gắn với đặc thù tình hình phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn thành phố Hà Nội nói riêng và công tác đấu tranh, phòng chống, xử lý các tội phạm về tham nhũng.

Kết luận Chương 1

Qua tổng quan tình hình nghiên cứu ở ngoài nước và trong nước cho thấy đã có nhiều công trình khoa học ở các cấp độ khác nhau, nghiên cứu về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng ở các góc độ tiếp cận đa chiều. Tuy nhiên, đến nay chưa có công trình khoa học nào nghiên cứu toàn diện, sâu sắc về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội. Từ việc nghiên cứu tổng quan đã chỉ rõ những kết quả nghiên cứu đã đạt được, những "khoảng trống" cần bổ sung, hoàn thiện. Trên cơ sở đó xác định những vấn đề nghiên cứu cần tập trung giải quyết trong Luận án.

Chương 2
NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ PHÒNG NGỪA CÁC TỘI PHẠM VỀ THAM NHŨNG

2.1. Khái niệm, dấu hiệu pháp lý của các tội phạm về tham nhũng

2.1.1. Khái niệm các tội phạm về tham nhũng

2.1.1.1. Khái niệm tham nhũng

Tham nhũng là hành vi của người có chức vụ, quyền hạn trong khu vực nhà nước và ngoài nhà nước đã lợi dụng chức vụ, quyền hạn làm trái công vụ, nhiệm vụ được giao, nhằm mục đích vụ lợi hoặc mục đích khác không chính đáng cho bản thân hoặc cho người khác.

2.1.1.2. Khái niệm các tội phạm về tham nhũng

Các tội phạm về tham nhũng là những hành vi nguy hiểm cho xã hội, được quy định trong Bộ luật Hình sự (Mục 1 Chương XXIII) do người có chức vụ, quyền hạn của cơ quan, tổ chức trong khu vực nhà nước và ngoài khu vực nhà nước vì vụ lợi hoặc vì các động cơ cá nhân khác cố ý thực hiện trong khi thi hành công vụ, nhiệm vụ, xâm phạm hoạt động đúng đắn, uy tín của

cơ quan, tổ chức, xâm phạm lợi ích của nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của doanh nghiệp, tổ chức, cá nhân.

2.1.2. Dấu hiệu pháp lý của các tội phạm về tham nhũng

2.1.2.1. Về khách thể của tội phạm: Là những quan hệ xã hội bảo đảm cho hoạt động đúng đắn và uy tín của cơ quan, tổ chức trong và ngoài khu vực nhà nước. các tội phạm về tham nhũng còn xâm hại đến quan hệ sở hữu tài sản của Nhà nước, của tổ chức, doanh nghiệp ngoài nhà nước, cũng như quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân.

2.1.2.2. Về mặt khách quan của tội phạm:

Hành vi khách quan của các tội phạm về tham nhũng được đặc trưng bởi hành vi của người có chức vụ, quyền hạn đã lợi dụng chức vụ hoặc lạm dụng chức vụ, quyền hạn làm trái công vụ, nhiệm vụ vì vụ lợi.

Hậu quả do các tội phạm về tham nhũng gây ra có thể có những thiệt hại về tài sản hoặc những thiệt hại khác đến lợi ích của nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.

2.1.2.3. Về chủ thể của tội phạm: Chủ thể của các tội phạm về tham nhũng là người có chức vụ, quyền hạn làm việc trong các cơ quan, tổ chức, đơn vị nhà nước; trong doanh nghiệp, tổ chức ngoài nhà nước như các tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội, đơn vị vũ trang nhân dân, đơn vị sự nghiệp công lập, doanh nghiệp nhà nước và các tổ chức, đơn vị khác.

2.1.2.4. Mặt chủ quan của các tội phạm về tham nhũng:

Mặt chủ quan của các tội phạm về tham nhũng bao gồm: Lỗi, động cơ và mục đích phạm tội. Trong đó:

Lỗi của chủ thể phạm tội tham nhũng luôn luôn là lỗi cố ý trực tiếp, tức là người phạm tội nhận thức rõ hành vi phạm tội tham nhũng của mình là hành vi nguy hiểm cho xã hội, thấy trước hậu quả của hành vi đó và mong muốn hậu quả xảy ra.

Mục đích, động cơ thúc đẩy người phạm tội thực hiện hành vi phạm tội tham nhũng cũng như mục đích mong muốn đạt được khi thực hiện hành vi đó luôn luôn có tính chất vụ lợi hoặc các động cơ cá nhân khác.

2.2. Khái niệm, đặc điểm, mục tiêu, đối tượng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

2.2.1. Khái niệm, đặc điểm phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

2.2.1.1. Khái niệm phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là việc các cơ quan nhà nước, tổ chức và mọi người dân áp dụng đồng bộ các biện pháp cần thiết nhằm phát hiện, hạn chế và xóa bỏ những nguyên nhân, điều kiện làm phát sinh tội phạm về tham nhũng, không để cho tội phạm về tham nhũng xảy ra, từng bước kiểm soát tình hình các tội phạm về tham nhũng, góp phần bảo đảm sự ổn định và phát triển kinh tế - xã hội.

2.2.1.2. Đặc điểm phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Khi thực hiện phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng cần phải nắm rõ các đặc điểm phòng ngừa của loại tội phạm này bao gồm: đặc điểm hình sự, đặc điểm về chủ thể tiến hành, đặc điểm về nội dung, bản chất phòng ngừa, đặc điểm về biện pháp, tính chất phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng.

- Đặc điểm hình sự của các tội phạm về tham nhũng: Thực tiễn đấu tranh phòng, chống tham nhũng cho thấy nhóm tội phạm này có một số đặc điểm hình sự về tính chất và quy mô; về lĩnh vực xảy ra tội phạm; về phương thức, thủ đoạn phạm tội; nhân thân người phạm tội.

- Đặc điểm về chủ thể tiến hành phòng ngừa: Phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là trách nhiệm chung của toàn xã hội, toàn đảng, toàn dân, của các cấp, các ngành, của tất cả các cơ quan trong bộ máy nhà nước, đơn vị lực lượng vũ trang, các tổ chức chính trị - xã hội.

- Đặc điểm về bản chất, nội dung phòng ngừa: Phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là hoạt động không chỉ hướng tới việc loại trừ những yếu tố là nguyên nhân, điều kiện làm phát sinh tội phạm về tham nhũng mà còn hướng tới việc phát hiện kịp thời, xử lý nghiêm minh đúng pháp luật mọi hành vi tham nhũng, người phạm tội tham nhũng.

- Đặc điểm về các biện pháp phòng ngừa: phòng ngừa tội phạm về tham nhũng cần phải sử dụng đồng bộ các biện pháp khác nhau mới có thể ngăn chặn bao gồm các biện pháp phòng ngừa xã hội và biện pháp phòng ngừa nghiệp vụ (chuyên biệt) của các cơ quan chức năng, từng bước loại trừ được tội phạm về tham nhũng trong đời sống xã hội.

- Đặc điểm về tính chất phòng ngừa: Phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là hoạt động có gắn với tính quyền lực nhà nước, có tính chủ động, triệt để và được tiến hành một cách thường xuyên, liên tục, lâu dài.

2.2.2. Mục tiêu phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

- Hạn chế, xóa bỏ nguyên nhân, điều kiện làm phát sinh các tội phạm về tham nhũng, không để tội phạm về tham nhũng xảy ra.

- Ngăn chặn kịp thời, không để các hành vi phạm tội tham nhũng tiếp tục được thực hiện.

- Ngăn ngừa không để xảy ra tái phạm tội phạm về tham nhũng.

2.2.3. Đối tượng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Đối tượng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng được xác định là tình hình các tội phạm về tham nhũng được biểu hiện thông qua các thông số (chỉ số) phản ánh trạng thái, động thái của nó qua các chỉ số về mức độ, diễn biến, cơ cấu, tính chất của tình hình các tội phạm về tham nhũng và nguyên nhân, điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng.

2.2.3.1. Tình hình các tội phạm về tham nhũng

Tình hình các tội phạm về tham nhũng là một hiện tượng xã hội tiêu cực xảy ra trong một thời gian nhất định, trên một địa bàn cụ thể phản ánh trạng thái và xu hướng vận động (động thái) của các tội phạm về tham nhũng thông qua mức độ, cơ cấu, diến biến, tính chất của tội phạm

Tình hình các tội phạm về tham nhũng bộc lộ bản chất, đặc trưng thông qua các thông số (chỉ số) phản ánh trạng thái và động thái của nó.

* Trạng thái của tình hình các tội phạm về tham nhũng được xem xét, đánh giá trên hai phương diện: 1) Trạng thái về mức độ các tội phạm về tham nhũng đã xảy ra được phản ánh qua số vụ phạm tội và số người phạm tội tham nhũng; 2) Trạng thái về cơ cấu, tính chất của các tội phạm về tham nhũng đã xảy ra.

* Động thái của các tội phạm về tham nhũng đã xảy ra: là sự thay đổi về mức độ, cơ cấu, tính chất của tội phạm về tham nhũng đã xảy ra ở một phạm vi không gian, thời gian xác định (5 năm, 10 năm hay một giai đoạn nhất định).

2.2.3.2. Nguyên nhân và điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng

Nguyên nhân và điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng là sự tác động qua lại giữa các yếu tố tiêu cực trong môi trường xã hội với những yếu tố tâm sinh lý tiêu cực của cá nhân người phạm tội làm phát sinh tình hình tội phạm với ý nghĩa là kết quả của quá trình tác động đó.

Qua nghiên cứu, nguyên nhân, điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng có thể phân loại như sau:

- Theo phạm vi, mức độ tác động, nguyên nhân, điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng được phân thành nguyên, điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng nói chung và nguyên nhân, điều kiện của tình hình tội phạm của từng tội phạm tham nhũng cụ thể.

- Theo nội dung, tính chất tác động, nguyên nhân, điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng được phân thành: Nguyên nhân, điều kiện về kinh tế - xã hội; nguyên nhân, điều kiện về chính trị tư tưởng; nguyên nhân, điều kiện về tâm lý, văn hóa xã hội; nguyên nhân, điều kiện về tổ

chức, quản lý; nguyên nhân và điều kiện về pháp luật.

- Theo nguồn gốc hình thành thì có thể phân thành nguyên nhân, điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng thành: Nguyên nhân, điều kiện thuộc môi trường xã hội bên ngoài; guyên nhân, điều kiện thuộc cá nhân người phạm tội.

2.3. Cơ sở, nguyên tắc phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

2.3.1. Cơ sở phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

2.3.1.1. Cơ sở chính trị của phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Cơ sở chính trị của phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là những quan điểm, chủ trương và định hướng nhất quán của Đảng về công tác phòng, chống tham nhũng nói chung, phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói riêng. Bao gồm các nghị quyết, kết luận, chương trình của Đảng về PCTN và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng.

2.3.1.2. Cơ sở pháp lý của phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Cơ sở pháp lý trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng bao gồm các quy định của pháp luật được xây dựng dựa trên các chủ trương, đường lối của Đảng trong thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ phòng, chống tội phạm nói chung, phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói riêng. Như Hiến pháp, Bộ luật Hình sự, Bộ luật Tố tụng hình sự, Luật Phòng, chống tham nhũng, chiến lược quốc gia về phòng, chống tội phạm, phòng chống tham nhũng….

2.3.2. Nguyên tắc phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Nguyên tắc phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là những tư tưởng chỉ đạo toàn bộ việc tổ chức và triển khai các biện pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng để đạt được mục đích đặt ra. Để hoạt động phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói chung và trên địa bàn thành phố Hà Nội nói riêng thực sự hiệu quả và có thể kiểm soát được vấn đề tội phạm về tham nhũng trong xã hội, cần triệt để tuân thủ các nguyên tắc sau:

- Nguyên tắc pháp chế xã hội chủ nghĩa
- Nguyên tắc dân chủ xã hội chủ nghĩa
- Nguyên tắc nhân đạo xã hội chủ nghĩa
- Nguyên tắc khoa học
- Nguyên tắc đảm bảo sự phân công, phân cấp rõ ràng, cụ thể, sự phối hợp chặt chẽ giữa các lực lượng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng
- Nguyên tắc bảo đảm ổn định chính trị, không ảnh hưởng đến phát triển kinh tế - xã hội
- Nguyên tắc kiểm soát quyền lực gắn với trách nhiệm giải trình

- Nguyên tắc phòng ngừa là chính, kết hợp với xử lý nghiêm minh các tội phạm về tham nhũng

2.4. Chủ thể, nội dung, biện pháp, phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

2.4.1. Chủ thể phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

- Nhóm chủ thể phòng ngừa chung: Đảng Cộng sản Việt Nam; Quốc hội, Uỷ ban thường vụ Quốc hội và Hội đồng nhân dân các cấp; Chính phủ, Uỷ ban nhân dân các cấp; Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội, các cơ quan báo chí, công dân.

- Nhóm chủ thể phòng ngừa chuyên trách: Cơ quan thanh tra; Cơ quan Công an; Viện kiểm sát nhân dân; Toà án nhân dân; Ban Chỉ đạo phòng chống tham nhũng, tiêu cực tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương.

2.4.2. Nội dung phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Nội dung phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là tổng thể các hoạt động hướng tới mục đích ngăn chặn loại trừ tội phạm về tham nhũng, không để cho chúng xảy ra trong xã hội

Từ những phân tích trên, có thể rút ra nội dung phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng bao gồm:

- Thứ nhất, phát hiện làm rõ nguyên nhân, điều kiện phát sinh các tội phạm về tham nhũng

- Thứ hai, tiến hành những hoạt động nhằm mục đích ngăn chặn và loại trừ các tội phạm về tham nhũng ra khỏi đời sống xã hội

2.4.3. Biện pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

Công khai, minh bạch về tổ chức, hoạt động của cơ quan, đơn vị, tổ chức

Xây dựng và thực hiện các chế độ, định mức, tiêu chuẩn trong cơ quan, tổ chức, đơn vị

Thực hiện quy tắc ứng xử của người có chức vụ, quyền hạn trong cơ quan, tổ chức đơn vị

Chuyển đổi vị trí công tác của người có chức vụ, quyền hạn trong cơ quan, tổ chức, đơn vị

Cải cách hành chính, ứng dụng khoa học, công nghệ trong quản lý và thanh toán không dùng tiền mặt

Kiểm soát tài sản, thu nhập của người có chức vụ, quyền hạn trong cơ quan, tổ chức đơn vị

Phát hiện, khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án đối với các tội phạm về tham nhũng

Kết luận Chương 2

Trên cơ sở tiếp cận, nghiên cứu những vấn đề lý luận về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng chương 2 của luận án đã tiếp tục nghiên cứu, làm rõ một số vấn đề lý luận về tội phạm tham nhũng và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng về khái niệm, mục tiêu, đối tượng, nội dung, chủ thể, biện pháp phòng ngừa và các cơ sở, nguyên tắc trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng. Từ đó làm cơ sở để tiến hành đánh giá, phân tích thực tiễn phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội tại chương 3.

Chương 3
THỰC TRẠNG PHÒNG NGỪA CÁC TỘI PHẠM VỀ THAM NHŨNG TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI

3.1. Thực trạng chủ thể và mối quan hệ phối hợp giữa các chủ thể trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

3.1.1. Thực trạng về chủ thể phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

- Chủ thể phòng ngừa chung:

+ Về các cơ quan của Đảng: Ban chấp hành Đảng bộ; Ban chỉ đạo Thành ủy; Ban Nội chính Thành ủy; Ủy ban kiểm tra các cấp

+ Các cơ quan nhà nước: Ủy ban nhân dân, Hội đồng nhân dân các cấp.

+ Ủy ban Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức thành viên; các cơ quan báo chí; Nhân dân thành phố Hà Nội

- Chủ thể phòng ngừa chuyên trách

Các cơ quan Công an, VKSND, TAND

3.1.2. Thực trạng mối quan hệ phối hợp giữa các chủ thể phòng ngừa tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

Để góp phần nâng cao hiệu quả trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng, Thành ủy - HĐND - UBND thành phố Hà Nội luôn quan tâm đến công tác phối hợp giữa các cơ quan trong việc PCTN nói chung, phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói riêng.

3.2. Thực trạng áp dụng các biện pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

3.2.1. Công khai, minh bạch trong hoạt động của cơ quan, tổ chức, đơn vị

Ủy ban nhân dân Thành phố thường xuyên chỉ đạo đẩy mạnh công khai, minh bạch các chính sách, quy trình, thủ tục giải quyết công việc, gắn

với cải cách thủ tục hành chính; công khai việc quản lý, sử dụng ngân sách, tài sản công, đầu tư xây dựng cơ bản, quản lý, sử dụng đất đai, phân bổ dự toán, phân cấp nguồn thu, công khai các chế độ, định mức, tiêu chuẩn...

3.2.2. Xây dựng và thực hiện các chế độ, định mức, tiêu chuẩn

Công tác rà soát, ban hành các quy định về chế độ, định mức, tiêu chuẩn đã được UBND Thành phố, các sở, ban, ngành, các quận, huyện quan tâm đẩy mạnh thực hiện trên tất cả các lĩnh vực.

3.2.3. Việc thực hiện quy tắc ứng xử, quy tắc đạo đức nghề nghiệp, kỷ cương, xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp có đủ phẩm chất, năng lực và uy tín

Thành phố Hà Nội đã ban hành 02 bộ quy tắc ứng xử và thường xuyên tiến hành kiểm tra công vụ trên địa bàn Thành phố tiếp tục được tăng cường, đi vào nền nếp, linh hoạt các hình thức, phương pháp kiểm tra. Qua đó góp phần ngăn ngừa, xử lý kịp thời đối với hành vi vi phạm kỷ luật, kỷ cương hành chính; phòng ngừa tham nhũng, tiêu cực.

3.2.4. Việc chuyển đổi vị trí công tác của cán bộ, công chức, viên chức nhằm phòng người tội phạm tham nhũng

Việc chuyển đổi vị trí công tác đã có tác dụng thiết thực trong phòng ngừa tiêu cực, tham nhũng, tránh trượng hợp một người làm việc quá lâu ở một vị trí, lợi dụng vị trí công tác, mối quan hệ quen biết để liên kết, móc ngoặc giữa các cá nhân hình thành đường dây, ê - kíp thực hiện các hành vi tham nhũng.

3.2.5. Thực hiện các quy định về minh bạch tài sản và thu nhập

Công khai, minh bạch tài sản, thu nhập cũng vừa giúp cán bộ, công chức, viên chức của Thành phố hiểu rõ hơn vị trí, chức trách, nhiệm vụ của mình, đồng thời, cũng nhận thức được rằng người dân và xã hội đang giám sát việc thực hiện chức trách, nhiệm vụ của mình theo đúng quy định; từ đó cũng giám sát nguồn gốc, biến động tài sản, thu nhập của mình… để tự bản thân có sự điều chỉnh phù hợp, thanh liêm hơn, trong sạch hơn.

3.2.6. Thực hiện cải cách hành chính và áp dụng khoa học công nghệ trong quản lý, điều hành hoạt động và thanh toán không dùng tiền mặt

Thành phố Hà Nội đã và đang tập trung đẩy mạnh cải cách hành chính, hướng tới mục tiêu xây dựng nền hành chính dân chủ, hiện đại, nền công vụ chuyên nghiệp, kỷ luật, kỷ cương, đáp ứng ngày càng tốt hơn yêu cầu của nhân dân và xã hội, từ đó góp phần loại trừ các nguyên nhân, điều kiện làm phát sinh tội phạm tham nhũng trong xã hội.

3.2.7. Thực hiện công tác phát hiện, điều tra, truy tố, xét xử tội phạm về tham nhũng

Việc tăng cường chỉ đạo phát hiện, điều tra, xử lý các vụ án tham nhũng lớn đã có tác dụng răn đe, góp phần ngăn chặn các hành vi tham nhũng, bảo đảm duy trì trật tự, kỷ cương xã hội, bước đầu củng cố niềm tin của Nhân dân vào sự lãnh đạo của Đảng, Nhà nước đối với công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm tham nhũng. Thông qua việc phát hiện, điều tra, xử lý các tội phạm về tham nhũng đã giúp các cấp, các ngành của Thành phố phát hiện những sơ hở, thiếu sót trong quản lý kinh tế, xã hội, từ đó bổ sung cơ chế chính sách, khắc phục những tồn tại, yếu kém, đưa ra các giải pháp phòng ngừa tiêu cực, tham nhũng phù hợp hơn.

3.3. Thực trạng đối tượng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

3.3.1. Tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

3.3.1.1. Mức độ của tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

3.3.1.2. Diễn biến của tình hình các tội phạm tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

3.3.1.3. Cơ cấu của tình hình các tội phạm về tham nhũng

3.3.2. Nguyên nhân, điều kiện của tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

3.3.2.1. Nguyên nhân, điều kiện về vị trí địa lý, kinh tế, xã hội

3.3.2.2. Nguyên nhân, điều kiện về chính trị - tư tưởng

3.3.2.3. Nguyên nhân, điều kiện về văn hóa, giáo dục

3.3.2.4. Nguyên nhân, điều kiện về tổ chức, quản lý

3.3.2.5. Nguyên nhân, điều kiện về pháp luật

3.3.2.6. Nguyên nhân, điều kiện về tâm lý

3.4. Đánh giá về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

3.4.1. Những kết quả đạt được

Thời gian qua, thành phố Hà Nội luôn xác định công tác PCTN, tiêu cực, lãng phí trong đó có phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là nhiệm vụ trọng tâm, thường xuyên, vừa cấp bách, vừa lâu dài; phải tiến hành kiên quyết, kiên trì, liên tục, "không ngừng", "không nghỉ", huy động sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị, của toàn dân trong công tác đấu tranh phòng chống tham nhũng nói chung, phòng ngừa các tội phạm về tham

những nói riêng. Với sự thống nhất và trách nhiệm của các chủ thể, thành phố Hà Nội đã triển khai thực hiện có hiệu quả Luật PCTN, Chương trình quốc gia PCTN, BLHS và các văn bản quy phạm pháp luật liên quan, từ đó công tác phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng giai đoạn 2014 - 2025 đã đạt những kết quả đáng kể.

Thứ nhất, công tác phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng luôn nhận được sự quan tâm, lãnh đạo, chỉ đạo sát sao của Thành ủy Hà Nội, Ban chỉ đạo Thành ủy về PCTN, tiêu cực, HĐND, UBND các cấp.

Thứ hai, các lực lượng tham gia phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội có tính đa dạng, từ các cơ quan nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội đến các tổ chức quần chúng nhân dân.

Thứ ba, thành phố Hà Nội đã tiến hành xây dựng và triển khai đồng bộ, có hiệu quả các biện pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng.

Thứ tư, công tác điều tra, truy tố, xét xử các vụ án tham nhũng được thực hiện nghiêm minh, đúng người, đúng tội, đúng pháp luật, được Nhân dân đồng tình ủng hộ, qua đó đã có tác dụng răn đe, góp phần ngăn chặn các hành vi tham nhũng,

Thứ năm, Thành phố đã triển khai thực hiện nghiêm túc các quy định về văn hóa ứng xử, văn hóa công vụ, văn hóa liêm chính của cán bộ, công chức tạo sự thay đổi tích cực trong thái độ làm việc, thái độ giao tiếp của cán bộ, công chức với quần chúng nhân dân.

Thứ sáu, công tác cải cách hành chính đã được chú trọng và cải thiện trong mọi cấp, mọi ngành, mọi lĩnh vực, đồng thời Thành phố cũng đã tích cực áp dụng các thành tựu tựu khoa học kỹ thuật, chuyển đổi số vào công tác quản lý.

3.4.2. Những hạn chế, thiếu sót

Bên cạnh kết quả đạt được như trên, phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội giai đoạn từ năm 2014 - 2025 vẫn còn một số hạn chế, thiếu sót sau:

Thứ nhất, tính công khai, minh bạch trong hoạt động của một số cơ quan, đơn vị trên địa bàn Thành phố vẫn còn thực hiện mang tính hình thức, các thông tin được công khai thì còn sơ sài, không cụ thể khiến người dân khó tiếp cận; có những lĩnh vực nhạy cảm khó tiếp cận

Thứ hai, trong công tác CCHC bên cạnh những kết quả đạt được, vẫn còn một số hạn chế nhất định ảnh hưởng đến hiệu quả của phòng ngừa tội phạm tham nhũng.

Thứ ba, các biện pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn Thành phố có đa dạng, nhưng trên thực tế nhiều biện pháp không đạt được kết quả theo yêu cầu thực tiễn đề ra.

Thứ tư, trong công tác điều tra, truy tố, xét xử các tội phạm về tham nhũng thực tiễn thời gian qua vẫn còn hạn chế, một số vụ việc còn để kéo dài, tỉ lệ tội phạm ẩn còn cao, tỷ lệ thu hồi tài sản bị chiếm đoạt, thất thoát từ các vụ án tham nhũng còn thấp so với thực tế; nhiều dấu hiệu vi phạm trong công tác cán bộ chưa được phát hiện...

3.4.3. Nguyên nhân của những hạn chế, thiếu sót

Qua nghiên cứu thực tiễn phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội cho thấy những hạn chế trên xuất phát từ những nguyên nhân sau:

- Những nguyên nhân khách quan:

Thứ nhất, các quy định của Đảng, Nhà nước liên quan tới phòng ngừa, phát hiện, xử lý tham nhũng nói chung, tội phạm về tham nhũng nói riêng còn chưa đầy đủ, cụ thể, đồng bộ.

Thứ hai, các thể chế, chính sách về quản lý kinh tế - xã hội trên nhiều lĩnh vực còn nhiều sơ hở, lỏng lẻo; chưa giảm được các thủ tục không cần thiết có thể làm nảy sinh tham nhũng, tiêu cực.

Thứ ba, các đối tượng thực hiện hành vi tham nhũng là những người có chức vụ, quyền hạn và thường có trình độ, kinh nghiệm và hiểu biết nhất định về các quy định của pháp luật.

- Những nguyên nhân chủ quan

Thứ nhất, tính công khai, minh bạch trong hoạt động của một số cơ quan, đơn vị trên địa bàn còn thực hiện mang tính hình thức.

Thứ hai, cơ chế kiểm soát quyền lực nhằm PCTN còn chưa hoàn thiện; công tác thanh tra, kiểm tra của các cơ quan chức năng của Thành phố chưa phát huy hiệu quả như mong muốn.

Thứ ba, nguyên nhân dẫn đến quá trình áp dụng các biện pháp phòng ngừa chưa đạt hiệu quả cao do một số cơ quan, đơn vị, tổ chức công tác lãnh đạo, chỉ đạo PCTN còn chưa thường xuyên, quyết liệt, triệt để.

Thứ tư, về tổ chức lực lượng và cơ chế phối hợp giữa các cơ quan có chức năng phòng, chống tội phạm tham nhũng còn thiếu tính đồng bộ, chưa tách bạch trong quá trình phòng ngừa, phát hiện và xử lý hành vi tham nhũng, dẫn đến nhiều sai phạm chỉ bị phát hiện sau thời gian lâu dài hoặc nếu đã phát hiện thì quá trình xử lý thường kéo dài.

Thứ năm, công tác phát hiện, điều tra xử lý tội phạm về tham nhũng còn hạn chế là do tham nhũng là một loại tội phạm đặc biệt, nhiều vụ án có quy mô lớn, có nhiều đồng phạm, xảy ra ở nhiều nơi, nhiều lĩnh vực khác nhau, chủ thể thực hiện tội phạm là người có chức vụ, quyền hạn có trình độ

và am hiểu về pháp luật vì vậy thực hiện các hành vi tham nhũng với các thủ đoạn tinh vi, xảo quyệt nên khó phát hiện.

Kết luận Chương 3

Chương 3 nghiên cứu sinh đã đánh giá thực tiễn phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trên các nội dung về công tác lãnh đạo, chỉ đạo phòng ngừa tội phạm về tham nhũng; về chủ thể và mối quan hệ phối hợp giữa các chủ thể trong phòng ngừa tội phạm về tham nhũng; và thực tiễn thực hiện các biện pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn Thành phố. Và làm rõ tình hình các tội phạm về tham nhũng với ý nghĩa vừa là kết quả vừa là hệ quả của việc áp dụng các biện pháp phòng ngừa trên các phương diện như về mức độ, cơ cấu, tính chất của tội phạm; chỉ ra những nguyên nhân, điều kiện của tình hình tội phạm đó.

Việc làm rõ thực tiễn phòng ngừa và đánh giá được nguyên nhân của những hạn chế, thiếu sót trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng là cơ sở để đưa ra những dự báo và giải pháp nâng cao chất lượng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian tới tại chương 4 của Luận án.

Chương 4
DỰ BÁO, QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ PHÒNG NGỪA CÁC TỘI PHẠM VỀ THAM NHŨNG TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI

44.1. Dự báo tình hình tội phạm về tham nhũng và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

4.1.1. Cơ sở dự báo

Thứ nhất, tình hình quốc tế và trong nước có liên quan

Thứ hai, tình hình thành phố Hà Nội

4.1.2. Nội dung dự báo

4.1.2.1. Dự báo tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian tới

Trong thời gian tới với những biện pháp đấu tranh PCTN nói chung, tội phạm về tham nhũng nói riêng ngày càng mạnh mẽ và quyết liệt thường xuyên hơn, làm cho tình hình các tội phạm về tham nhũng nhỏ lẻ trên địa bàn thành phố Hà Nội có thể giảm, nhưng các vụ án tham nhũng lớn vẫn tiếp tục xảy ra và có nhiều diễn biến phức tạp với thủ đoạn tinh vi, xảo quyệt hơn, xảy ra ở nhiều lĩnh vực, nhiều địa phương.

4.1.2.2. Dự báo về khả năng phòng ngừa tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

Trong thời gian tới trên địa bàn thành phố Hà Nội sẽ đạt được nhiều kết quả tích cực, nhưng cũng gặp phải những khó khăn nhất định trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng.

4.2. Quan điểm phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

- Phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng cần có quyết tâm chính trị cao và phải đặt dưới sự lãnh đạo, chỉ đạo trực tiếp, tập trung, thống nhất của Đảng.

- Luôn xác định phòng ngừa là chính, cơ bản, lâu dài và phát hiện, xử lý là quan trọng, cấp bách.

- Gắn phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng với thực hành tiết kiệm, chống lãng phí; với công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; chống suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" trong nội bộ.

- Xây dựng văn hóa công vụ, văn hóa tiết kiệm, văn hóa liêm chính không tham nhũng trong cán bộ, đảng viên và Nhân dân.

4.3. Giải pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

4.3.1. Tăng cường nhận thức, phát huy vai trò, trách nhiệm của xã hội về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

4.3.2. Hoàn thiện các quy định pháp luật về phòng ngừa tội phạm tham nhũng

4.3.3. Các giải pháp nâng cao chất lượng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

4.3.3.1. Tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng và chính quyền Thành phố đối với phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng

4.3.3.2. Tăng cường công khai, minh bạch trong hoạt động của cơ quan, tổ chức, đơn vị

4.3.3.3. Xây dựng và thực hiện định mức, tiêu chuẩn, chế độ trong cơ quan, tổ chức, đơn vị

4.3.3.4. Xây dựng và bảo đảm thực hiện quy tắc ứng xử của người có chức vụ, quyền hạn trong cơ quan, tổ chức, đơn vị

4.3.3.5. Thực hiện việc chuyển đổi vị trí công tác của người có chức vụ, quyền hạn trong cơ quan, tổ chức, đơn vị

4.3.3.6. Cải cách hành chính, ứng dụng khoa học, công nghệ trong quản lý và thanh toán không dùng tiền mặt

4.3.3.7. Kiểm soát tài sản, thu nhập của người có chức vụ, quyền hạn trong cơ quan, tổ chức, đơn vị

4.3.3.8. Tăng cường công tác kiểm tra, giám sát, điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án các tội phạm về tham nhũng

4.3.3.9. Hoàn thiện cơ chế, chính sách trong quản lý kinh tế - xã hội để "không thể, không dám, không muốn và không cần" tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội

Kết luận Chương 4

Từ những nội dung của dự báo cho thấy để tăng cường hiệu quả phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội, trước tiên cần phải nâng cao nhận thức đúng đắn về phòng ngừa tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội. Từ nhận thức đó, tham mưu, đề xuất, xây dựng, hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật làm cơ sở tăng cường hiệu quả các giải pháp phòng ngừa tội phạm về tham nhũng. Trong đó, bao gồm các giải pháp về nâng cao nhận thức trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội; giải pháp hoàn thiện các quy định của pháp luật về phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng; các giải pháp nâng cao chất lượng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội. Các giải pháp này có mối quan hệ mật thiết với nhau và có tác dụng bổ trợ cho nhau trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng, từ đó, làm ngăn chặn, đẩy lùi và tiến tới xóa bỏ hoàn toàn tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Việc nghiên cứu có hệ thống và khoa học về các giải pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng, mang ý nghĩa lớn cả về lý luận và thực tiễn nhằm nâng cao hiệu quả phòng ngừa tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian tới.

KẾT LUẬN

Trong phạm vi nghiên cứu của luận án, nghiên cứu sinh đã phân tích làm rõ các vấn đề lý luận về tội phạm về tham nhũng và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng như: Khái niệm, dấu hiệu pháp lý của các tội phạm về tham nhũng; khái niệm, đặc điểm, đối tượng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng; cơ sở, nguyên tắc, nội dung, biện pháp, chủ thể phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng. Qua việc làm rõ các vấn đề lý luận trên đã góp phần làm phong phú thêm hệ thống lý luận về PCTN nói chung và phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói riêng.

Về phương diện thực tiễn, luận đã nghiên cứu, phân tích các yếu tố liên quan đến phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội trên các phương diện như: Tình hình, nguyên nhân, điều kiện của các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội. Đặc biệt, luận án đã tập trung phân tích thực trạng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội từ năm 2014 đến năm 2025 trên các phương diện như: Thực trạng về công tác lãnh đạo, chỉ đạo; về chủ thể và mối quan hệ phối hợp giữa các chủ thể trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội; thực trạng thực hiện các biện pháp phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội. Qua phân tích cho thấy, thời gian qua tình hình các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn thành phố Hà Nội vẫn diễn biến hết sức phức tạp ở nhiều lĩnh vực khác nhau. Mặc dù thành phố Hà Nội đã triển khai nhiều biện pháp, chương trình kế hoạch PCTN nói chung trong đó có phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nói riêng, nhưng bên cạnh những kết quả đạt được thì công tác phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng của Thành phố vẫn còn những hạn chế, thiết sót nhất định. Luận án cũng đã đưa ra những đánh giá về kết quả, hạn chế, thiếu sót và nguyên nhân của những hạn chế, thiếu sót đó; đây chính là một trong những cơ sở quan trọng để đưa ra những giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn Thành phố.

Đồng thời, luận án cũng đã đưa ra những dự báo về tình hình các tội phạm về tham nhũng, cũng như khả năng phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn Thành phố. Trên sở các dự báo và những đánh giá về hạn chế, thiếu sót, nguyên nhân của những hạn chế, thiếu sót trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng nghiên cứu sinh đã đưa ra một số giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng trên địa bàn Thành phố trong thời gian tới. Đây là các giải pháp vừa mang tính vĩ

mô, vừa mang tính cụ thể và cần được triển khai đồng bộ và có sự tham gia của tất cả các chủ thể trong phòng ngừa các tội phạm về tham nhũng để đạt hiệu quả cao nhất.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ
LIÊN QUAN ĐẾN NỘI DUNG LUẬN ÁN

1. Vũ Thị Tuyết (2020), *"Áp dụng biện pháp điều tra tố tụng đặc biệt trong đấu tranh phòng chống tội phạm tham nhũng"*, Tạp chí Công an nhân dân số 12/2020.

2. Vũ Thị Tuyết (2023), *"Bảo đảm sự tham gia của người dân trong phòng, chống tham nhũng hiện nay"*, Tạp chí Dân chủ & Pháp luật số 392 (11/2023).

3. Vũ Thị Tuyết (2024), *"Nâng cao hiệu quả phòng ngừa tội phạm tham nhũng của lực lượng CAND trong tình hình hiện nay"*, Tạp chí Nhân lực Khoa học và xã hội số 129 (02/2024).

4. Vũ Thị Tuyết (2025), *"Nguyên nhân và điều kiện của tội phạm tham nhũng và những vấn đề đặt ra trong công tác phòng, chống tội phạm"*, Tạp chí Dạy và học ngày nay, số 5/2025.

5. Vũ Thị Tuyết (2025), *"Pháp luật về phòng, chống tham nhũng trong bối cảnh mới",* Tạp chí Quản lý nhà nước số 353 (6/2025)

6. Vũ Thị Tuyết (2025), *"Nâng cao hiệu quả thu hồi tài sản tham nhũng trong giải quyết các vụ án tham nhũng hiện nay",* Tạp chí Khoa học Kiểm sát số 6/2025.